

การประชุมเวทีข้าวไทย 2561

เรื่อง “การปฏิรูปข้าวและชาวนาไทย : ถึงเวลาหรือยัง”

วันศุกร์ที่ 21 ธันวาคม 2561

ณ อาคารสารสนเทศ 50 ปี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศมายาวนาน อย่างไรก็ตาม สถานภาพของภาคเศรษฐกิจการผลิตข้าวของไทยในวันนี้ กำลังถูกท้าทายด้วยแรงกดดันในหลายด้าน ด้านหนึ่งเป็นประเด็นข้อปัญหาเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับ การใช้ทรัพยากรที่ดินและแหล่งน้ำ ความด้อยประสิทธิภาพในระบบการผลิตอันเป็นผลมาจากการขาดความรู้ในหลักการจัดการไร่ นา และขาดการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด การตกอยู่ในภาวะของการเป็นหนี้สินจนทำให้ต้องสูญเสียที่ดินทำกิน การขาดแคลนแรงงานในการทำเกษตรและอัตราค่าจ้างแรงงานที่ปรับตัวสูงขึ้น การเข้าสู่ภาวะผู้สูงอายุของเกษตรกร ผลกระทบจากความแปรปรวนของภูมิอากาศโลกที่ได้เพิ่มความเสี่ยงทั้งจากภัยน้ำท่วมและภัยฝนแล้ง สร้างความเสียหายที่รุนแรงต่อผลผลิตของเกษตรกรชาวนา ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลต่อการปรับตัวสูงขึ้นของต้นทุนในการผลิตและมีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทยตลอดมา นอกจากนี้การทำงานของกลไกตลาดข้าวในระดับไร่ นาที่ด้อยประสิทธิภาพ รวมถึงการแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาดส่งออก ย่อมส่งผลกระทบต่อภาวะตกต่ำของราคาข้าวที่ชาวนาจะได้รับ อันจะนำไปสู่ข้อปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมซึ่งได้สร้างความขัดแย้งขึ้นในสังคมอยู่เนืองๆ

ในอีกด้านหนึ่งพบว่าสถานภาพของระบบวิจัยด้านข้าวของไทย อยู่ในภาวะที่ถดถอยลงอย่างมากจากอดีต การขาดแคลนกำลังทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และการจัดสรรการลงทุนวิจัยบนฐานระบบนิเวศวิจัยเดิมๆ ก่อให้เกิดข้อจำกัดในการสร้างผลงานวิจัยที่จะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างจริงจัง รวมทั้งไม่สามารถก้าวทันกับความเป็นพลวัตของภาคการผลิตและการตลาดในไร่ นา

นอกจากนี้ นโยบายเกี่ยวกับเรื่องข้าวและชาวนาของรัฐที่ผ่านมาได้ให้ความสนใจและมุ่งเน้นแต่เพียงการเพิ่มรายได้ เช่น ภายใต้อำนาจการรับจำนำข้าวเปลือกทุกเมล็ดในระดับราคาสูง โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างของระบบการผลิตในระดับไร่ นา ซึ่งได้ส่งผลต่อการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตข้าวอย่างมาก อันนำไปสู่ข้อปัญหาด้านสินค้าข้าวเปลือกมีอุปทานส่วนเกินสูงกว่าความต้องการของตลาด และส่งผลกระทบต่อภาวะตกต่ำของราคาสินค้าข้าวเปลือกตามมา อีกทั้งนโยบายดังกล่าวยังได้เป็นตัวเร่งให้เกิดการปรับตัวของต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย ผลของการแทรกแซงกลไกราคาและการตลาดข้าวเปลือกของรัฐนอกจากจะส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและกลไกตลาดข้าวแล้ว ยังได้ทำให้สินค้าข้าวปรับตัวจากพืชเศรษฐกิจกลายเป็นพืชการเมืองอีกด้วย แม้ว่าในปัจจุบัน นโยบายของภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับการ

แทรกแซงกลไกตลาดได้ลดลงและเพิ่มการสนับสนุนในการชดเชยต้นทุนการผลิตอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ นโยบายดังกล่าวนับได้ว่าเป็นนโยบายที่ไม่เอื้อต่อการสร้างเสริมประสิทธิภาพการผลิตในระดับไร่นา อันนำมาซึ่งข้อปัญหาในการใช้ทรัพยากรที่ดินและการถือครองที่ดิน และรวมถึงปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรแหล่งน้ำ และการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานภาพของเศรษฐกิจในภาคการเกษตรทั้งระบบ

มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ตระหนักถึงข้อประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับข้าวและชาวนาอยู่เสมอ จึงได้จัดให้มีการประชุมเวทีข้าวไทยร่วมกับภาคีองค์กรพันธมิตรเป็นประจำทุกปี เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อปัญหาของข้าวและชาวนาไทยจากเวทีสาธารณะ ทั้งจากกลุ่มชาวนา องค์กรภาคธุรกิจ เอกชน และภาคส่วนต่างๆ ของภาครัฐ มาประมวลและนำเสนอให้ผู้กำหนดนโยบายได้รับทราบ สำหรับในปี 2561 นี้ มูลนิธิและภาคีองค์กรพันธมิตร จะจัดการประชุมเวทีข้าวไทย ภายใต้หัวข้อ **“การปฏิรูปข้าวและชาวนาไทย : ถึงเวลาหรือยัง”** โดยได้มีหัวข้อของประเด็นสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการหารือ 3 แนวทางด้วยกัน ได้แก่

- 1) การปฏิรูปนโยบายของรัฐเกี่ยวกับข้าวและชาวนา
- 2) การปฏิรูประบบการผลิตข้าว
- 3) การปฏิรูประบบวิจัยข้าว

ซึ่งในสามแนวทางที่จะหารือดังกล่าวจะมีประเด็นคำถามเกี่ยวข้องที่ประกอบด้วย (1) ทำไมจึงต้องปฏิรูป (2) จะปฏิรูปอะไร และ (3) จะปฏิรูปอย่างไร

มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์และภาคีองค์กรพันธมิตร คาดหวังว่าผลของการประชุมเวทีข้าวไทยปีนี้ จะทำให้ได้ข้อคิดเห็นและผลสรุปอันเป็นประโยชน์ ต่อองค์กรและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเพื่อสร้างอนาคตที่ดีให้กับข้าวและชาวนาไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าประชุมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิรูปข้าวและชาวนาไทยทั้งระบบทั้งในด้านการผลิต การวิจัยและแนวนโยบายของภาครัฐ
2. เพื่อร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะถึงแนวทางการปฏิรูปอุตสาหกรรมข้าวไทยเพื่อให้ตอบสนองกับความเป็นพลวัตของตลาดการค้า

สถานที่และเวลาจัดการประชุม

กำหนดจัดการประชุมในวันศุกร์ที่ 21 ธันวาคม 2561 ณ ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารสนเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร

เจ้าภาพร่วม

1. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. กรมการข้าว
3. สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.)
4. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
5. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
6. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส)
7. คณะทำงานด้านการพัฒนาเกษตรสมัยใหม่ ภายใต้คณะกรรมการสานพลังประชารัฐ
8. มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์